Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 14, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 8. MARCA (MARCH 8), 1938 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 47

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Diktator Stalin je postal fašist, pravijo v Italiji

Obravnava pred sovjetskim vojnim sodiščem je dokaz, da hoče Stalin uničiti vse stare komunistične voditelje. Trocki zanika obdolžitev, da je prejel milijon dolarjev od ruskih zarotnikov. Moskovski list napadel Buharina

Rim, 7. marca. — Popolo d'Italia, Mussolinijev list, piše, da je Josef Stalin, diktator sovjetske Rusije, postal prikrit fašist in da je glavni namen masne obravnave pred vojnim sodiščem v Moskvi iztrebitev vseh starih komunističnih voditeljev. Nekateri menijo, da je članek, v katerem je rečeno, da je Stalin fašist, spisal Mussolini.

"Pred sovjetskim vojnim sodiščem so stebri ruskega boljševizma, voditelji revolucije," piše Mussolinijev list. "Obravnava se v ničemer ne razlikuje od prejšnjih. Vsi obtoženci so priznali vse, kar jim očita obtožnica, in nekateri so šli še dalj — priznali zločine, katere niso izvršili, samo da bodo prej postavljeni ob zid in ustreljeni. Stalin kaže svojo brutalnost vsemu svetu, pravo sliko boljševiške Rusije in vse to je v prilog fašizmu."

Mexico City, 7. marca.—Leon Trocki, izgnani boljševiški voditelj, ki je bil obdolžen na obravnavi pred sovjetskim vojnim sodiščem, da je prejel milijon dolarjev od ruskih zarotnikov za financiranje zarotniških aktivnosti proti Stalinovi vladi v tujezemstvu, je zanikal obdolžitev, zaeno pa je zahteval dokumentarno evidenco, da je res prejel to vsoto. Obdolžitev, da je Trocki dobil milijon dolarjev, je izrekel A. P. Rosengoltz, bivši načelnik sovjetskega komisarijata za zunanjo trgovino in eden izmed obtožencev.

"Kategorično izjavljam, da edina vsota, ki sem jo prejel iz sovjetske blagajne, odkar sem bil izgnan iz Rusije, je $2500. To vsoto mi je dal agent sovjetske tajne policije v Carigradu za preživljanje moje družine. To je bila legalna transakcija in agent je dobil od mene potrdilo."

Moskva, 7. marca. — Izvestija, glasilo sovjetske vlade, je včeraj napadla Nikolaja Buharina, enega izmed obtoženih zarotnikov, ki je zadnjo soboto priznal, da je bil on vodja zarotniškega krožka, ki je nameraval strmoglaviti Stalinov režim, umoriti diktatorja in druge visoke sovjetske voditelje ter vzpostaviti kapitalistično vlado. Vladno glasilo pravi, da je Buharin bandit z obrazom podeželskega duhovnika. "Ali je možno, da bi imel morilec Buharin, ki zna zavijati besede, sploh kako ideologijo?" vprašuje list. "To sploh ni mogoče, kajti njegov namen je bil umazan, krvav in zločinski. Kadar pride ura, ko mora tak trdovraten zločinec plačati za vse, kar je storil, skuša vse opravičiti s svojo lastno filozofijo."

Obravnava proti zarotnikom, ki se je pričela zadnjo sredo, je bila včeraj prekinjena. Danes se bo obnovila in vse kaže, da bodo vsi obtoženci obsojeni v smrt in ustreljeni.

Poplava v Kaliforniji povzročila ogromno škodo

Los Angeles, Cal., 7. marca.—Okrog 25,000 relifnih delavcev je bilo mobiliziranih za reševalna dela na poplavljenem ozemlju v južni Kaliforniji. Sodijo, da je poplava povzročila škodo $65,000,000. Okrog 10,000 ljudi je brez strehe. Anaheim, mesto v okraju Orange, je najbolj prizadeto. Voda je uničila in delno razdejala 1100 hiš v tem mestu.

Blokada kitajskega obrežja neuspešna

Kitajci še vedno dobivajo orožje in municijo

Hankov, Kitajska, 7. marca.—Kljub dejstvu, da je Japonska odredila blokado vsega kitajskega obrežja, zasegla skoro vse glavne železniške proge in razbila mnogo cest, ni ustavila dovoza orožja, municije in drugega bojnega materiala na Kitajsko. Kitajska stalno dobiva letala, živila in druge potrebščine od zunaj. Po izjavi nekega japonskega generala ima vlada dovolj municije že zdaj, da bo lahko nadaljevala vojno najmanj eno leto.

Drugi važen faktor je ojačanje kitajske oborožene sile. Nove čete so bile pozvane pod orožje in vlada je ustanovila šole, v katerih se vežbajo vojaki, letalci in častniki. Japonska invazija Kitajske je zedinila vse kroge in izzvala veliko sovraštvo do Japoncev.

Uradno poročilo pravi, da so Japonci izgubili čez štiristo bojnih letal od izbruha sovražnosti. Kitajci pa okrog 350. Vojna, ki bi morala biti po napovedi japonskih militaristov končana v treh mesecih, traja že osem mesecev. To dokazuje, da so Japonci podcenjevali odpornost kitajske oborožene sile.

Kitajska še ni poražena in bojno razpoloženje kitajske armade je danes na višji stopnji kot je bilo kdaj prej. General Kaišek in vsi drugi poveljniki kitajske armade naglašajo, da se bo Japonska finančno izčrpala in njen načrt glede podjarmljenja dežele se ne bo uresničil.

Kitajci so v osmih mesecih izgubili 500,000 mož. To število uključuje mrtve in ranjene vojake. Japonske izgube znašajo po izjavi kitajskih in zunanjih militarističnih veščakov 200,000 ubitih in ranjenih.

Šanghaj, 7. marca. — Japonska artilerija je včeraj bombardirala kitajske pozicije na severni strani Rumene reke v provinci Honan. Japonska vest pravi, da so krogle uničile kitajski arzenal v Kunghsienu in 150 kitajskih ladjic in čolnov, ki so se nahajali na tej reki.

Italijanske čete dospele v Španijo

Nadaljnja fašistična pomoč generalu Francu

London, 7. marca. — Pet tisoč italijanskih vojakov se je izkrcalo zadnji teden v Cadizu, pristaniškem mestu, ki je v rokah španskih fašistov. Tako se glasi poročilo, ki ga je prejel list Daily Herald od svojega dopisnika v Gibraltarju včeraj, na predvečer pogajanj med Anglijo in Italijo glede sklenitve sporazuma.

Vest pravi, da je 2500 italijanskih vojakov prišlo v Cadiz iz Libije. Pripeljali so se na bolniški ladji Gradisca, ostali vojaki pa so dospeli v to pristanišče na italijanskih bojnih ladjah.

Domače vesti

Iz Clevelanda in okolice

Cleveland. — Te dni je umrla po kratki bolezni Ana Žagar, roj. Bradač, stara 56 let in doma iz Lejše vasi pri Krki na Dolenjskem. V Ameriki je živela 36 let in tu zapušča moža, dva sinova, pet hčera in brata. — Dalje je umrl v bolnišnici Primož Pust, star 70 let in rojen v Dolenji vasi pri Ribnici. Bil je eden od prvih pionirjev v Nottinghamu in Collinwoodu, kjer je živel 46 let. Bil je član društva 142 SNPJ in tu zapušča ženo in tri hčere. — Nadalje je v bolnišnici umrl Anton Potočnik, star 69 let in rojen v Popernici pri Stari Loki na Gorenjskem. V Ameriki je bil 32 let in tu zapušča dva sinova, tri hčere in brata. — V Maynardu je umrla 3. marca Jennie Smodič, stara okrog 45 let in članica društva 275 SNPJ. Tu zapušča drugega moža in dva sinova ter dve hčeri iz prvega in drugega zakona. — Joe Kaferle, tudi član društva 275 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je v Mačkovcu pri Veliki Loki na Dolenjskem umrla njegova mati Marija Kaferle v visoki starosti 88 let. V Ameriki, in sicer tu v Maynardu, zapušča samo njega, v starem kraju pa druge štiri sinove.

Smrtna kosa v starem kraju

Waukegan, Ill. — Josephine Leben je prejela žalostno vest, da je na Vrhniki umrla 17. febr. njena mati Marija Petkovšek, po domače Šupcova, stara 78 let. V Ameriki zapušča sina, dve hčeri in brata Fr. Sedeja, po domače Mavserja, v stari domovini pa tri sinove, dve hčeri in sestro, Mavserjevo Ančko.

Stavkokaz podlegel poškodbam v bolnišnici

Sterling, Ill., 7. marca. — Stavkokaz Howard Scott je umrl v tukajšnji bolnišnici za poškodbami, ki jih je prejel v bitki s šerifskimi deputiji v zvezi s stavko v tovarni Northwestern Barb Wire Co. zadnjo sredo. Stavkokazi in deputiji so po pomoti streljali drug na drugega in v bitki so bili Scott, neki drugi stavkokaz in eden deputij ranjeni.

Nemški protestantje molijo za pastorja

Berlin, 7. marca. — Reverend Friedrich Mueller je v svoji pridigi primerjal usodo, ki je zadela pastorja Martina Niemoellerja z usodo Krista, ko je prišel židom v roke. Niemoellerja je nacijska tajna policija poslala v koncentracijsko taborišče po aretaciji zadnji četrtek. Veliko število protestantov se je zbralo v cerkvi in molilo za pastorja in nacijske avtoritete jih niso motile.

Nov delavski načrt pred zbornico

Predložila ga je newyoška delavska stranka

New York. — (FP) — Korporacija, ki premesti svojo tovarno iz enega kraja države v drugega ali celo v drugo državo, da se izogne priznanju unije, kolektivnemu pogajanju, bo izgubila pravico poslovanje, če bo zakonski načrt, ki ga je predložila Ameriška delavska stranka, sprejet v državni zbornici. Prav tako bo izgubila poslovnico, če bo spoznana za krivo kršenja provizij Wagnerjevega delavskega zakona. Korporacije zunaj države, ki bi bile spoznane za krive sličnih prestopkov, ne bodo dobile poslovnice v države New Yorku.

"Predloženi zakonski načrt je prvi konstruktiven poskus pri reševanju problema, ki postaja akutnejši od dneva do dneva," je dejal Alex Rose, tajnik Ameriške delavske stranke. "Ljudi, ki bežijo pred roko pravice, poznamo. Državne in federalne avtoritete imajo po zakonu pravico prijeti in kaznovati te ljudi, čeprav je njihov prestopek manjši od onega, ki ga stori tovarnar, ki premesti svoje podjetje v drugi kraj, da se izogne kolektivnemu pogajanju."

Ogrska se spustila v oborožitveno tekmo

Budimpešta, Ogrska, 7. marca. — Premier Koloman Daranyi je naznanil, da bo vlada iskala notranje posojilo milijardo pengov (okrog $200,000,000), ki ga v glavnem potrebuje za ojačanje svoje oborožene sile. Dejal je, da so predstavniki Avstrije in Italije na konferenci, ki se je nedavno vršila v Budimpešti priznali oborožitveno enakopravnost Ogrske. Del vsote posojila bo porabljen za letalsko obrambo in del za pobijanje brezposelnosti. Daranyi je omenil, da ima tudi Ogrska židovski problem, ki ga bo skušala rešiti na svoj način. Po njegovem mnenju igrajo židje preveliko vlogo v ekonomskem in finančnem življenju dežele.

Borzni špekulantje čutijo vojno in—profite

New York. — Med tem ko delniški trg že od zadnje jeseni lomijo krči na newyorški borzi, cene delnic vojnih industrij — municijskih, orožnih in letalskih — stalno naraščajo. Labor Research Association poroča, da so delnice 10 letalskih firm narasle nad sto procentov od najnižje točke lanskega leta, desetih orožnih firm pa nad 50%. Wall street pač ve, kje se obetajo veliki profiti.

Franko gradi plinske tovarne

Barcelona. — Kakor poroča Agence Espagne, je v decembru prišlo v Tangier 24 nemških veščakov, ki po zatrdilu tega vira grade tovarno za strupene pline za španske fašiste. S sabo so pripeljali tudi potrebni material — težke zaboje, ki so bili izloženi pod strogo protekcijo.

MIROVNA KAMPANJA ANGLEŠKIH LABORITOV

Premier Chamberlain potiska Evropo v vojno

PRIČETEK POGAJANJ S FAŠISTI

London, 7. marca. — Angleška delavska stranka se je vrgla v kampanjo, katere namen sta varnost in mir. V zadnjih dneh se je vršilo okrog petsto shodov, na katerih so govorili laboriti, dočim so člani stranke razpečali tisoče letakov s protesti proti novi zunanji politiki Chamberlainove vlade in kupčiji s fašistično Italijo in nacijsko Nemčijo. Na programu je petsto nadaljnjih shodov v Londonu in drugih angleških mestih v tem tednu.

Major Clement R. Attlee, vodja laboritske opozicije v parlamentu, je govoril na dveh shodih v Fromu in Bristolu. Herbert Morrison, Arthur Greenwood, Noel Baker, A. V. Alexander in drugi laboriti kakor tudi voditelji delavskih unij so govorili v drugih mestih. Komunisti, liberalci in celo nekateri konservativci podpirajo kampanjo proti Chamberlainovi vladi.

Delavska stranka kuje politični kapital iz resignacije zunanjega ministra Edena. Laboriti so na shodih poudarjali, da je Chamberlain izdal Ligo narodov in se zvezal s fašističnimi diktatorji ter osvojil politiko, ki potiska Evropo v vojno. Delavska stranka je pozvala ljudstvo, naj strmoglavi Chamberlainovo.

London, 7. marca. — Uspeh načrta angleške vlade glede sklenitve pakta med Anglijo, Nemčijo, Francijo in Italijo, ki naj bi zaščitil mir v Evropi, zavisi od premierja Chamberlaina. Vojna bo mogoče odvrnjena le, če bo premier pristal na Hitlerjevo zahtevo in vrnil Nemčiji nekatere kolonije, katere je izgubila v svetovni vojni. To vprašanje bo prišlo na površje, ko pride v London Joachim von Ribbentrop, nemški zunanji minister. Opazovalci pravijo, da je obisk nemškega zunanjega ministra večje važnosti kakor pa pogajanja v Rimu med predstavniki Mussolinijeve vlade in angleškim poslanikom Perthom. Slednji je dobil instrukcije na seji članov angleškega kabineta zadnji teden, nakar se je vrnil v Rim.

Glavni cilj angleške zunanje politike je sklenitev nenapadalnega pakta med Anglijo, Nemčijo, Italijo in Francijo. Te velesile naj bi ščitile mir v Evropi.

Mehika aretirala fašiste

Mexico City. — V zvezi z nedavnimi napadi na kolektivne farme v bližini ameriške meje je bilo aretiranih 25 oseb, ki so skoraj vsi fašisti.

Španska civilna vojna v novi fazi

Letalski napad na Barcelono

Madrid, 7. marca. — Španski vojni minister je po torpediranju fašistične križarke pri Rtu Palosu posvaril parnike zunanjih držav, naj se držijo proč od fašističnega vojnega brodovja. Svarilo je bilo izdano potem, ko sta dva angleška rušilca priskočila na pomoč članom posadke torpedirane fašistične križarke.

Španska vlada proslavlja zmago, ki so jo izvojevale njene bojne ladje v pomorski bitki. Zunanji minister Jose Giral Pereira je dejal, da je ta pomorska bitka prav tako velike važnosti kakor je bila militaristična kampanja na teruelski fronti. Civilna vojna je z zmago na morju stopila v novo fazo, ker je bila fašistična blokada španskega obrežja, ki sicer ni bila tudi prej učinkovita, zlomljena.

Obrambni minister je takoj poslal telegram admiralu Luisu Rubietu, poveljniku lojalističnega bojnega brodovja, v katerem mu je čestital in ga pohvalil, ker je zadal težak udarec fašistični bojni mornarici.

Barcelona, Španija, 7. marca. — Fašistični letalci so v soboto in nedeljo napadli Barcelono, začasno glavno mesto španske vlade, z bombami, ki so ubile 39 civilnih prebivalcev in ranile čez 50 drugih. Vladno poročilo pravi, da je bilo okrog 150 oseb ubitih v fašističnih napadih iz zraka na Barcelono in druga španska mesta v zadnjih dnevih.

Avstrijski naciji v državnih službah

Združitev z Nemčijo je dejstvo, pravi minister

Linc, Avstrija, 7. marca. — Več tisoč nacijev, med temi člani napadalnih čet v prepovedanih nacijskih uniformah, je pozdravilo dr. Arthurja Seyss-Inquarta, avstrijskega notranjega ministra in Hitlerjevega zaveznika, ko je dospel v to mesto. V svojem govoru je naglasil, da so vrata "nacifikaciji" Avstrije odprta in da so bili že podvzeti koraki, da pridejo naciji v državne urade. Glede odnošajev med Avstrijo in Nemčijo je minister izjavil:

"Mi smo Nemci in Avstrijci. Avstrija je nemška in samo nemška in bo vedno sledila zgledu Nemčije. Enotnost Avstrije in Nemčije je dejstvo, ne samo kulturno dejstvo, temveč tudi politično. Iz tega sledi, da lahko vsak nacij sodeluje v domovinski fronti na podlagi dogovora, ki je bil sklenjen med Scuschniggom in Hitlerjem v Berchtesgadenu, Bavarska, 12. februarja. Naciji imajo iste pravice v domovinski fronti kakor druge politične grupe."

Sodijo, da se je zbralo 50,000 do 100,000 nacijev v Lincu, da pozdravijo notranjega ministra. Več tisoč jih je potem odšlo v bližnje mesto Leonding, v katerem je bil rojen Hitler in kjer sta pokopana mati in oče nemškega diktatorja. Nacijski romarji so položili grmado vencev na grobova Hitlerjevih staršev.

Mussolini dobil krono abesinskega cesarja

Rim, 7. marca. — Zlata in z dragulji okinčana krona, ki jo je nosil Haile Selassie, bivši cesar Abesinije, je bila včeraj slovesno izročena diktatorju Mussoliniju. Mussolini je dobil ta simbol nekdanje slave Abesinije iz rok maršala Rodolfa Grazianija, bivšega podkralja Abesinije.

BOJ PROTI VOJNEMU OSNUTKU V KONGRESU

Kongresnik Maverick pobija fašistični načrt

VOJNI AMENDMENT V SENATU

Washington. — V kongresu se obeta vroča bitka, ko pride na dnevni red v predelani formi tako zvani zakonski načrt za "razprofitiranje" vojne, v resnici pa za mobiliziranje vseh in za fašistično diktaturo, kakor hitro bi se Amerika podala v vojno.

Kongresnik Maury Maverick iz Texasa pravi, da je ta osnutek "fakinaža in varanje ameriškega ljudstva." Osnutek je zdaj prijadral pred kongres pod znamko "H.R. 9604" in je bil v odseku za vojaške zadeve že trikrat spremenjen. Izpodriniti ima notorični Sheppard-Hillov osnutek, katerega je kongresnik May, demokrat iz Kentuckyja, nekoliko spremenil, nakar ga je militaristični odsek nižje zbornice odobril s svojimi popravki.

Osnutek daje predsedniku pravico, da pokliče v prisilno vojaško službo vse moške med 21. in 31. letom, kontrolira plače s kontroliranjem cen, podvrže vladni kontroli vse delavske unije s tem, da jih proglasi za industrijske organizacije, kakor tudi ves tisk in radio. Za kršilce zakona in predsednikovih odredb določa kazen $100,000 ali eno leto zapora ali pa oboje. Osnutek ima devet sekcij.

Kongresnik Maverick je rekel, da osnutek "le razpihava vojno razpoloženje" in dela le "škodo". Osem izmed devetih sekcij dajejo predsedniku Združenih držav "brezmejne, diktatorske in imperijske moči; vsak lahko ve, da v tem ni nič osebnega, marveč je le vprašanje principa. Kongres kot zastopnik naroda bi nikdar ne smel dati take moči predsedniku."

Deveta sekcija osnutka le izraža pobožno željo, da bo kongres enkrat v bodoče omejil vojne profite. "Nikdar še nisem slišal bolj nesramnega norčevanja kakor je ta sekcija," je rekel Maverick. "Pravijo, da je ta osnutek svarilo profitarjem. Nič takega ni. V resnici je le poslanica profitarjem, da lahko nemoteno grabijo. Vojne ta osnutek niti najmanj ne 'razprofitira' in vsled tega mora biti poražen."

V senatu pa je dvanajst senatorjev predložilo nov ustavni amendment za ljudsko glasovanje o napovedi vojne. Amendment je sličen Ludlowovemu. Ti senatorji so: Homer Bone iz Washingtona, Bennett Champ Clark iz Misourija, Vic Donahey iz Ohia, H. E. Hitchcock iz South Dakote, James Murray in Burton K. Wheeler iz Montane, Lynn Frazier in Gerald P. Nye iz North Dakote, Henrick Shipstead in Ernest Lundeen iz Minnesote ter Robert M. La Follette iz Wisconsina.

Pričakuje se, da administracija ne bo imela tako gladke poti v senatu kakor jo je imela v nižji zbornici, kjer je debato o Ludlowovem amendmentu enostavno zadušila pod pretvezo, da stavi v nevarnost — "demokracijo!" Kadar pride na razpravo ta amendment v senatu, se pričakuje, da bo debata zelo obširna in vroča.

Študentje bodo pazili na preiskovalce univerze

Lawrence, Kans.—Razne študentovske skupine na tukajšnji državni univerzi so sestavile odbor, ki bo pazil na državne poslance, ki bodo skušali dognati, če je univerza [illegible] "legelo komunizma in prev[illegible]ih idej" kakor trdi reakcija, ki zahteva zase popoln monopol na univerzi.

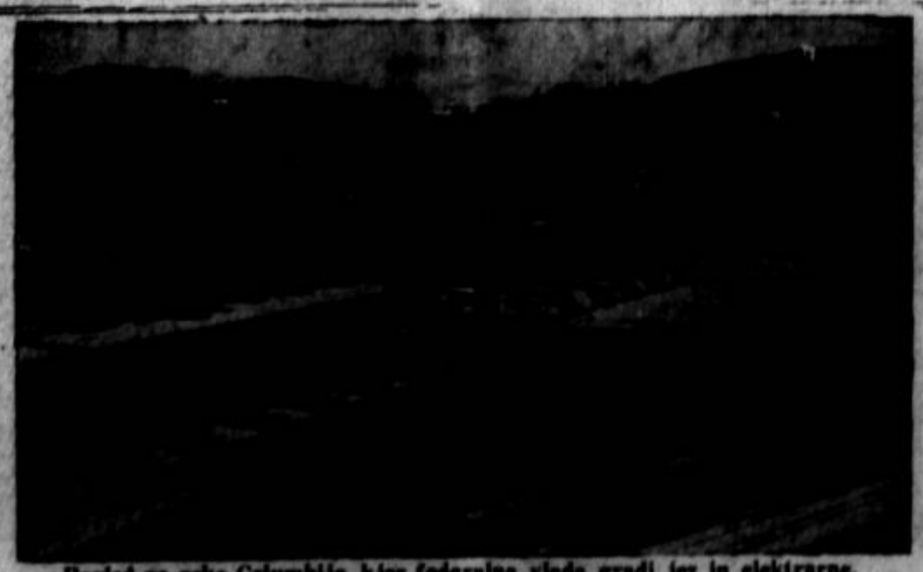

Pogled na reko Columbijo, kjer federalna vlada gradi jez in elektrarne.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (Feb. 28, 1938), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Krivi preroki

Dr. Robert A. Millikan je dober znanstvenik v fiziki. Proslavil se je z odkritjem elektronov in zadnje čase se uspešno peča s kosmičnimi žarki. Vsa čast mu, dokler je na svojem polju fizike.

Millikan pa je zadnje dni napisal članek v magazinu Forumu, ki se ne tiče fizike, temveč ekonomije in socialnih problemov. V tem članku najprej potoži, da je na svetu preveč ignorance, preveč praznoverja in preveč šušmarjev, ki dajejo strokovnjaške nasvete. On je za znanstveno postopanje v vseh ozirih. Nevednost je treba pobiti in to delo pripada samo onim, ki kaj vedo.

Na primer, če hočeš kaj izvedeti iz fizike, moraš iti k fiziku, ne k čevljarju. To naj velja tudi za ekonomska vprašanja, ki jih naj navaden trapec pusti pri miru. Le priznani ekonomi naj pravoveljavno rešujejo ekonomska vprašanja.

Nato dr. Millikan pove, da se je držal svoje formule. Ker je v ekonomiji slabo podkovan, se je obrnil za te informacije ne na astronome ali na profesorje muzike, marveč na priznane ekonome; stopil je pred "ekonomsko poroto" in dobil je pravilno sodbo.

Kdo je bila ta "ekonomska porota", dr. Millikan ni povedal, toda on je prepričan, da je izvedel čisto in zlato resnico: ameriški kapitalizem je all right; delavci niso premalo plačani in dobiček kapitalistov ni pretiran; če bi hotela Amerika dvigniti povprečni letni zaslužek delavca na $3000, bi morali delavci podvojiti produkcijo, ampak to se more zgoditi le na dva načina: prvič, če si delavci podvoje delovnik, da bo znašal 16 ur dnevno, ali pa je treba dobiti nove stroje, s katerimi bo možno proizvajati še enkrat toliko v osmih urah.

Lahko si mislimo, kje je dr. Millikan dobil te "zanesljive" podatke. On je dober fizik in dokler ima od tega posla dobro materialno eksistenco, ne čuti zase nobenega gospodarskega problema. Smatramo torej, da je njegovo "kibicanje" na ekonomsko-socialnem polju le usluga prijateljem, ki izkoriščajo njegovo ime. Saj ni tako neumen, da ne bi vedel, da je med fiziko in politično ekonomijo velika razlika. Dočim je eksperimentiranje z elektroni in atomi lahko prosto vsakih političnih spon, je na drugi strani vsako ekonomsko in socialno vprašanje tesno povezano s politiko in socialno filozofijo te ali one plati. Z drugimi besedami: kapitalistične fizike ni, je pa kapitalistično gospodarstvo.

Dr. Millikan je torej storil uslugo svojim kapitalističnim prijateljem — morda bankirju, ki ima v oskrbi njegove investicije — zato pa njegova ekonomska sodba ne more biti resna. Če bi se potrudil z resnim namenom, da izve, kako v resnici živi in čuti delavec, bi moral stopiti k drugim ekonomom, ki jih kapitalisti ne priznavajo — pa bi dobil popolnoma drugačno sliko ameriške ekonomije.

Obvisel je v zraku

J. M. Trunk zatrjuje, da katoliška cerkev poseduje vso krščansko "resnico". To nas ne zanima. Ni naša stvar, kako se sto krščanskih cerkva kavsa med seboj za monopol "resnice". Zanima pa nas Trunkova trditev, da je katoliška cerkev prva dobila sveto pismo in zato ga sme samo ona razlagati. Od koga ali odkod je njegova cerkev dobila biblijo, tega pa Trunk ni povedal. Pri tej točki je obvisel v zraku.

Odkod je katoliška cerkev dobila biblijo? V veliki meri od Judov, ti pa so dobili tiste pravljice iz Asirije, Babilonije, Perzije, Indije in Egipta. Vse pesnitve v bibliji so bile znane tisočletja prej ljudstvom Azije, Male Azije, severne Afrike in južnovzhodne Evrope — in če bi mogli prodreti v temo predzgodovine, bi našli sledove teh barbarskih verovanj morda še v dobi kanibalov!

Frankova strategija

Španski fašistični diktator Franko je izdal poštno znamko s sliko sv. Jakoba iz Compostelle. To je bil menda krščanski "junak", ki je v 9. stoletju klal Mavre. Navadno ga slikajo z mrtvimi Mavri pod kopiti njegovega konja, ki ga jezdi. Frank je pa izpustil Mavre na sliki. Strategija! V njegovi fašistični armadi za "obrambo krščanstva" v Španiji je namreč na desettisoče Mavrov iz afriškega Maroka! —

Glasovi iz naselbin

O Witkovichevih "naprejevcih"

Cleveland, Ohio. — Pred mano leži pittsburški Naprej, Witkovichevo glasilo "united fronte". In kaj vidim? Frank Modic, član društva 518, je obtožil nekega "streetkarmana" v Napreju, da ima prednost pred njim v dopisovanju v Prosveti.

Kar se tiče dopisovanja v Prosveti, "častno" izjavljam, da še nisem nikoli vprašal za prednost pred drugimi drugače, ako je bila nujna zadeva glede sej, kar pa nima opravka s polemiko. Dopisnik Prosvete sem bil pa že prej kot sem došel v Cleveland pred 21 leti, čeprav nisem toliko dopisoval kot sedaj. Da pa sedaj več dopisujem, pripišite to tistim, ki bi bili radi komunisti, pa si ne upajo povedati niti sami sebi. Razdirali so delavske vrste in se združevali s fašisti, da bi te vrste in poleg njih tudi mene uničili. In sedaj pa kriče, da so za slogo, mir, proti fašizmu, za demokracijo, za delavsko stranko in itd.

Nadalje izjavljam, da nisem pod nobeno "marelo" urednika Ivana Molka. Jaz mu pošljem dopise, kadar se mi zdi potrebno. On mi jih da v list, ako so O. K., ako ne, jih položi v omaro kot druge. In tako je storil z enim v januarju. In vendar nisem poslal pritožbe Napreju. Razumem nekaj svobode tiska in govora. In ako bi opazil, da on ni imel vzroka položiti moj dopis na stran, že vem, kje ga prijeti, in ni mi potreba Witkovichev, da mi bodo razložili. In drugič mi je pa tudi vseeno, ako priobči ali ne, ker jaz bom vseeno jedel kruh s čebulo, pa če dopisujem ali pa ne! Torej to je to.

Oni, ki se združujejo pod would be komunistično marelo, so večinoma zagrizenci. Ako ne gre vse tako kot bi oni radi in ako vidijo nasprotnika, pa mu ne morejo do živega, so pripravljeni na vsa sredstva maščevalnosti, da bi ga uničili. Sem že šel skozi take izkušnje. In danes vam zagotavljam, da se rajši z vami prekljam kot bi pa jedel! Spoznal sem jih kot zlobneže. Kadar so v veliki večini, so pripravljeni tudi na boj, kadar pa v manjšini, pa so ponižni kužki, brez poguma. In to se dogaja ravno sedaj. Nisem se oglasil že skoraj 28 dni, toda že lezete iz lukenj in me hočete glodati po vašem Napreju! Pa le dajte! Vi mislite, da sem sam, ampak so tudi drugi, ki gledajo in bodo prišli enkrat na svetlo. Vi pa boste zlezli nazaj v luknje in bo konec polemike.

V Napreju z dne 23. febr. čitam v "beležkah" med drugim tudi to le: Take za SNPJ delujoče člane se blati z "nepoštenim", njihove dopise se meče v koš in striže (moja opomba: Obojega se ne more delati, in urednik "N." laže), daje se pa cele kolone na razpolago n. pr. "strokovnjaku" iz Clevelanda, katerega osebni in strankarski prijatelj je v društvu in z znanjem F. B. pokazal čudne pojme poštenosti . . . Kakšna klobasa je to, je težko dognati. Ampak če urednik "N." misli mene, ali da sem osumljen kake nepoštenosti, ven z mojo nepoštenostjo!!! In tam, kamor spada! Če pa ima v mislih koga drugega, naj vam bo rečeno, da se ne pajdašim z nepoštenjaki.

Gre seveda za nekaj drugega. Witkovichevi pobočniki hočejo ribariti v Prosveti z dopisi za kalini, za naročniki. Oni vam hočejo potom dopisovanja priporočati ta delavski za-mir-in-demokracijo list. Kakor so to storili v Detroitu, da bodo priporočali in hvalili svojo novo podporno organizacijo. Z mojim dopisom, ko so iskali podpor med društvi SNPJ, sem jim pokvaril njih nakane, in s tem sem postal jaz "malo zlo", urednik Molek pa "veliko zlo"! Ampak jaz se prav nič ne sramujem. Ako je pa njih sram, to me ne briga, ker vi člani, ki niste darovali, niste nič zgubili, pač pa ste pridobili. In na vas ni nobenega "zla". Jaz bom pa svojega že prenašal, saj sem z njimi v boju že leta in leta in če potreba, bom še tudi v naprej!

Imel sem namen prijaviti imena pobočnikov, ki so se zarili v Naprejev zelnik, pa za enkrat ne bom, čeprav bi bilo dobro, da veste, kdo so, ako bodo pisali proti meni v Prosveti. Martin Hochevar je eden med njimi, zato njegov dopis. Gotovo sem mu pokvaril v pridobivanju naročnikov za Naprej.

Gotovo pa je, da imajo tudi pobočnike v Španiji, ker meni se čudno zdi, da bi rojaki, ki so šli v Španijo, da se bodo borili za demokracijo, postali dopisniki ter imeli tam svoje seje, reševali probleme naših časopisov in priznali edino Witkovicha in Napreja za edini "protifašistični list". Ako oni to opravljajo, potem niso na bojnem polju. Nekje je nekaj narobe, in to mora biti v — Pittsburghu!

Frank Barbič, 53.

O maškeradni veselici

Imperial, Pa. — Članica sem društva št. 106 SNPJ in zapisnikarica gospodinjskega kluba. Te vrstice pišem, ker se želim zahvaliti vsem za tako lepo udeležbo na naši maškeradni veselici dne 12. februarja. Ker je bilo vreme slabo, nismo pričakovali toliko ljudi, toda naši prijatelji se niso tega ustrašili in prišli na veselico od blizu in daleč. Še enkrat lepa hvala vsem.

Mask ni bilo veliko, toda bile so lepe. Bartola Viranta iz Aliquippe nisem poznala, ko je prišel v dvorano in me vprašal, če grem plesat, kar sem seveda storila. No, katera bi tudi ne šla, saj je bil prav tak kakor tista pesem . . . ta fantič se izmed vseh pozna . . . Bartol je za svoje delo in trud dobil prvo nagrado. On je zastopnik Prosvete in Proletarca in tudi je že napisal kakšen dopis

Antona Zidanška pa priporočam vsem tistim, ki imajo klobase za v bogajme, naj jih kar njemu dajo, ko pride okrog. Ako bo imel preveč za nositi, naj se pa malo odpočije in napiše še kakšen dopis, ker jih vedno rada berem. **Anna Gorenc.**

Naznanilo o pikniku in zahvala

Detroit. — Ženski gospodinjski klub Slovenskega delavskega doma priredi piknik dne 30. maja, o čemer bo več poročano pozneje. Te vrstice naj veljajo drugim organizacijam, katere prosimo, da ne prirejajo svojih zabav na omenjeni dan, da bomo lahko bolj skupno delovali.

Dolžnost me veže, da se zahvalim gospodinjskemu klubu SDD za dar, ki so ga darovale iz ročne blagajne za mojega novorojenega sinčka, kakor tudi članicam za skupno in posamezna darila, in sicer mrs. Plahtar, mrs. Potočnik, mrs. Božič, mrs. Kralj, mrs. Ločniškar, mrs. Hren, mrs. Petrič, mrs. Potokar, mrs. Kumar, mrs. Lapanja, mrs. Kapelj, mrs. Anžiček, mrs. Slemenik, mrs. Knez, mrs. Strozbergar, mrs. Jeglič in mrs. Obed. Če sem katero pomotoma izpustila, naj mi oprosti. Torej še enkrat lepa hvala vsem! Ostale mi boste vedno v spominu.

Apeliram na ženske in dekleta, ki še niste pri našem gospodinjskem klubu SDD, da pristopite k nam. Časi so danes taki, da se moramo tudi ženske skupaj organizirati, delovati za napredek v naselbini ter se žrtvovati za skupno delo. Seje ženskega kluba se vršijo vsaki drugi petek v mesecu ob osmih zvečer v SDD.

Mary Tehovnik, 518.

O tem in onem

Herminie, Pa. — Vsak četrtek od pol devetih do pol enajstih zvečer so na Town Hall Meetingu po omrežju NBC zanimive diskuzije o raznih problemih in vprašanjih. Govore za in proti. Govorniki so vseleč možje, ki razumejo vprašanje. Ta program traja pet mesecev in je med poslušalci radia veliko zanimanje zanj. Ker je v deželi 18,000,000 radioprejemnikov, je možno, da bo nam ta organizacija, to je Town Hall Meeting, dosti pomagala.

V depresiji se že nahajamo deveto leto. Pred šestimi leti je bilo 20 milijard narodnega dolga in 11 milijonov brezposelnih delavcev. Sedaj imamo zopet nad 11 milijonov brezposelnih, šest milijonov na reliefu in blizu 38 milijard narodnega dolga. Za ta "eksperiment" smo torej jako drago plačali; in ker se še naprej "eksperimentira", bo nas še precej stalo. Ljudske mase postajajo nestrpne in so dobra vaba za razne "leaderje", ki za sedanjo krizo zvračajo krivdo na Roosevelta, Lewisa in unije.

Razume se, da se socialisti ne strinjamo s sedanjimi flikarijami. Toda če govorimo o izberi med dvema kapitalističnima frakcijama, med Rooseveltom in Hoovrom ali Landonom, se mora človek odločiti za flikanje, če bo to odgnalo fašizem, katerega že občutijo delavci v Evropi. In ako se sedaj narod ne bo hotel organizirati, ko ima priliko na strokovnem polju in v svoji delavski stranki, ki pa mora biti za odpravo profitnega sistema, potem bo končno le prišel fašizem. To pa vsled tega, ker velebiznis bolj in bolj izpodriva mali biznis, na drugi strani pa nima dela za milijone in milijone brezposelnih. Buržvazija bo začela hujskati maso in skušala upeljati ameriške sorte fašizem. Hitler je uspel s propagando proti židom in komunistom, tako se lahko pripeti tudi tukaj. Kar čitajte knjigo Sinclairja Lewisa, pa boste videli, če je mogoče ali ne. Že Karl Marx je pisal o vojni, ki bo prišla med delom in kapitalom.

Pred seboj imam knjigo Mellon's Millions, katero je spisal Harvey O'Conner. Pisatelj trdi, da Mellon lahko konkurira v svoji industriji z vsakim podjetjem, in sploh da je zainteresiran skoraj v vsako veliko korporacijo, pri kateri ima važno besedo. Premoženje Mellonove družine je tako veliko, da prinaša $200,000 profita na dan, če bi se obrestovalo le s 3%. In ta profit prinese $6000 novega premoženja vsak dan. Mellonovo premoženje je leta 1930 znašalo skoraj dve milijardi in pol. Ako bi se moglo tako premoženje spremeniti v zlato, bi tehtalo 2297 ton zlata, ali eno sedminko vse zlate zaloge na svetu, ki je bila producirana po odkritju Amerike. Ako pa bi se to premoženje moglo spremeniti v papirnate dolarje, bi se iz njih naredila veriga, ki bi segala desetkrat okrog sveta, daljavo med zemljo in luno. Torej tisti, ki sanjate, da imate priliko obogateti, kar podajte se, ker se bi morali biti z meloni in drugimi takimi ptiči.

Za Mellone, Rockefellerje in druge velekapitaliste se ni v tej krizi nič izpremenilo. Majne, tovarne, topilnice in vse drugo operirajo le toliko kolikor imajo naročil. Toda brez njih bi se industrijsko kolesje prav tako oziroma bolje obratovalo, ker danes so kapitalisti le zavora, klošči in pijavke, ki le pijejo kri vsemu delavstvu in odjemalcem. Enajst milijonov nas je svobodnih (brezposelnih) državljanov toliko časa, dokler se ne približamo tuji lastnini. Tisti, ki govorite o pobijanju kapitalistov, govorite vedoma ali nevedoma v prid fašizmu, v prid diktaturam, v katerih vladajo surovine. Tem ljudem ni za nedolžne žrtve in za ljudi, ki žele pošteno živeti.

Vzemimo Nemčijo, ki je bila po vojni pod socialističnim vplivom. Toda proti njim, uključivši komuniste, so se združili vsi ti suroveži. Kaj se je zgodilo, je vsem znano. In sedaj fašizem peha svet v novo vojno, v kateri bodo še bolj strašne žrtve kakor so bile v zadnji svetovni vojni. Povzročena bo tudi velikanska materialna škoda, katero bodo morali trpeti tisti, ki bodo ostali pri življenju, oziroma nove generacije.

Zadnja vojna, ki je imela napraviti konec vsem vojnam, je stala toliko, da bi dobila lahko vsaka družina v zavojevanih državah hišo, vredno $5000, pet akrov sveta, in vsako mesto z 200,000 prebivalci veliko čitalnico, bolnišnico in univerzo, uključivši vse vzdrževalne stroške in plače zdravnikov, strežnic, čitalniških moči in učiteljev. Končno bi še ostalo toliko, kolikor sta vredni Belgija in Francija. Naša zemlja bi lahko izgledala kot en sam vrt.

Toda kljub tem izkušnjam v zadnji vojni nočemo nič slišati o miru. Kdo je vzrok temu? Ljudstvo in zopet ljudstvo, ker svojim možganom noče dajati prave hrane in ker generalom in onim, ki diktirajo, ni znalo povedati, naj si sami nataknejo rokavice in drug drugemu tolčejo nosove toliko časa, da bodo občutili bolečine, ali dokler ne omagajo. Podpisani vam kliče: Naprej iz uma svitlim mečem!

V Herminieju so premogarji zopet dobili obvestilo, da bodo zaprli rov. Zadnjih par tednov je družba tudi pričela prodajati svoje hiše delavcem, kdor jo je hotel kupiti. Ampak če bodo zaprli rov, jih bodo malo prodali. Ravno ko pišem te vrstice, sem bil obveščen, da je družba pripravljena preklicati kupne pogodbe z onimi, ki so kupili hiše, toda se žele premisliti.

Anton Zornik.

Kako ubijajo čas v kongresu

Milwaukee. — Prejel sem pismo od wisconsinskega kongresnika Cannona, v katerem piše, da je prišel skrajni čas za temeljito izpremembo obeh kongresnih zbornic, predvsem pa senata, ne, nazadnjake in burbonce pa poslati domov. Ti nazadnjaški senatorji, pravi Cannon, tvorijo večino. Kadar pride pred nje važen predlog za interese splošnega ljudstva, delajo na vse pretege in se poslužijo vsakršnih zvijač, da predlog ni sprejet. Ako dvomijo, da bi pri glasovanju zmagali, tedaj se poslužijo pa filibustra, to se pravi, da nastopajo z doligimi govori, v katerih blebetajo stvari, ki niso niti od daleč v sorodu s predlogom.

Tako so delali proti linčarskemu predlogu, proti kateremu so več tednov vodili filibuster in ga na ta način ubili. Neki senator je govoril tako, da je bil ves penast. Govoril je, da je bil 12-krat v Evropi, ameriški kontinent pa je prepotoval devetkrat. Leta 1924 da se je vozil s fordko po Ameriki in volilcem pošiljal butare dopisnic iz Afrike in Indije. Leta 1935 pa da je napravil 9000 milj v "trailerju" po Združenih državah in presojal knjige, katere da je sam spisal. Pripovedoval je tudi o svojih kampanjskih zmožnostih in o nekem "barstormerju". Naslednji dan pa je porabil neki drugi senator, ki je senatnemu klerku dal za prečitanje neki dolg in plesniv dokument, zapisnik neke debate o ustavi. To se je zato tako delalo, da se je ubil čas s filibustrom ali obštrukcijo. Oni senator, ki je poslal omenjeni dokument senatnemu zapisnikarju, je odšel na galerijo, kjer je kramljal s poslušalci. Kakor hitro je klerk pričel čitati dokument, so skoraj vsi senatorji zapustili zbornico, oni, ki so ostali, pa so ubijali čas s čitanjem karikatur ali "funnies".

To je samo majhen izčrpek iz tega zanimivega in šest velikih strani obširnega pisma kongresnika Cannona. To sem napisal zato, ker se letos vrše kongresne volitve, pri katerih naj volilci ne pošljejo v Washington takih senatorjev in kongresnikov. Glasujte samo za one, katere bo postavila delavska stranka.

Joseph Ule.

Delavska literatura in kultura

Cleveland. — Kapitalisti so v zelo veliki manjšini napram delavcem, toda svojih interesov se prav dobro zavedajo. Zavedajo se tudi, da brez svojih agentov, oborožene sile in institucij, ki drže ljudstvo v ignoranci, bi v moderni dobi ne mogli obstajati.

Ta peščica ljudi si tudi v novem "dealu" deli velike profite, med tem ko milijone delavcev išče le relif. Ta peščica magnatov je tudi zavarovana s svojimi političnimi mašinami na način, da še delavci tekmujejo med seboj, kdo jim bo prvi dal svoj glas. Ob vsakih volitvah potrošijo velike vsote denarja, da hipnotizirajo ljudstvo. In zmaga njih kandidatov je zmaga velikih profitov. Izvolitev demokratskih ali republikanskih governerjev je njih garancija zlatih časov in obenem poraz delavskih skupin, ki si s kolektivnim pogajanjem iščejo boljšega koščka kruha in malo več človeških pravic. Vse izgleda, da se magnatje še počutijo močne in da jim s strani delavstva še ne preti nobena nevarnost.

Razcepljenost ameriškega delavstva na političnem in unijskem polju je magnatom v največje veselje, za delavstvo pa tragedija. Delavci, ki za svoj košček kruha najbolj trpe, bi se morali zavedati, da bi se ne brcali med seboj. To je žalostna slika. Delavska izobrazba je edina pot, ki vodi k skupnosti. Karl Marx je z velikimi črkami zapisal: Delavci vsega sveta, združite se! Združenje v smislu ekonomske, politične in kulturne

(Dalje na 3. strani)

Tedenski odmevi

Anton Garden

PISMO IZ ŠPANIJE

Človek si želi, iskreno želi delavske enosti, predvsem zbližanja razredno zavednih delavcev po vsem svetu. Sedanji časi, ko se krajajoči kapitalizem zateka k fašizmu, zahtevajo delavsko solidarnost ne samo v boju za lastne obrambe, marveč tudi za ohranitev civilizacije pred potopom v barbarizem.

Vse pa izgleda, da so to le pobožne želje, ki se odbijajo ob realnem položaju. Pred par leti je na mednarodnem obzorju posijal žarek upanja, ki je kazal na možnost zbližanja obeh internacional, socialistične in komunistične, da ta žarek je medlo svetil le malo časa.

Prišli so nesrečni moskovski procesi — ni sedanjemu — spremljani z masnimi eksekucijami očetov sovjetske revolucije in graditeljev nove Rusije, ki so upihnili ta žarek in dali novo rano težnji po delavski skupnosti. Prišla je civilna vojna v Španiji in z njo komunistični terorizem, omreževanje in s katerimi kominterna zatira poštene in bolj revolucionarne delavce v Španiji, kar rano na telesu svetovnega delavstva še ni zacelo. Zaeno s tem vred je prišla tudi nova "linija" kominterne, linija koketiranja z buržvazijo in "kolektivne zaščite", kar je z marksističnega stališča popolnoma zgrešena taktika. Posledica vsega tega je, da je danes v vrstah enotno zavednega delavstva po vsem svetu tako velika vrzel kakor je bila skoraj vse do vojni.

Te besede naj bodo uvod h kratkemu komentarju komunističnega pisma iz Španije, ki je bilo priobčeno v Prosveti zadnji četrtek in tek. Največja značilnost tega pisma je matično insistiranje, da je vse sveto, vsa solutno nad kritiko, kar se dogaja v Sovjetski uniji in kar prihaja iz Moskve. Že samo pošanje vesti o političnih dogodkih v Rusiji — "fašistično", če te vesti niso ugodne za linov režim. Nihče ni antifašist, kdor se lutno ne klanja Moskvi. In če ta režim ti tiziraš in obsojaš eksekucije starih revolucionarjev, tistih revolucionarjev, ki so bili komunistih še včeraj bogovi, stebri Stalinovega režima, toda jih je sovjetska tajna policija sačila, uključivši svojega načelnika Jagode, najgorostasnejših komplotih s Hitlerjem, Mussolinijevimi, japonskimi in angleškimi agenti za razkosanje Rusije, upeljanje kapitalizma in pomoritev sovjetskih voditeljev — glasno podvomiš v te, bajkam podobne "vedi" in jih ne vzameš za golo, čisto in resnico, si takoj zaveznik Berlina, Rima, Mukdena! Ali pa trockist!

Nekaj strašansko patologičnega je v mnju te vrste. Komunistom možgani prav funkcionirajo kakor totalitarnim nacijem, stom in zagrizenim katoličanom, ki smatra vse sveto in neoporekljivo, kar pride od sv. ta v Rimu, od Hitlerja ali "dučeja". Tudi linovim komunistom je vse sakrosanktno, se dogaja v sovjetski Rusiji in kar prihaja nje. Izvrstno se tudi razumejo na jezavijanje — sploh je vse to pismo iz Španije, ki je bilo napisano v španskem ali pa propagandističnem uradu kominterne, le za jezuitskega zavijanja.

Rusiji gre res vse priznanje za veliko p v orožju in municiji, katero nudi španski listični vladi. Brez te pomoči bi bili lojalisti skoraj gotovo že poraženi. Stalinovemu režimu torej vse priznanje glede tega, da je še druga stran te slike, in sicer sk temna in vsega obsojanja vredna stran.

Z ruskim orožjem in municijo je nam Španijo prišla tudi GPU, ruska tajna p pod poveljstvom komintere, ki v Španiji delati isto kakor dela v Rusiji. Kakor angleški socialist John McGovern, eta v niji dve mednarodni brigadi — ena, ki s na fronti, druga, ki razširja teror v n Slednja je v Španiji ustanovila državo v d in že dalj časa sadistično persekutira in v svoje ječe revolucionarje, ki se ne str s taktiko kominterne. Izginilo je že več vilo znanih delavskih voditeljev in revo narjev, katere je tajno pomorila GPU in razglasila, da so zbežali k — Francu! I ščina največje vrste! Tisoče revolucion antifašistov je v ječah.

Tragično je tudi, ker je španska lojalis vlada brez moči proti terorizmu GPU. Č dobivati pomoč iz Rusije, mora dati kom ni svobodne roke. Španska vlada in šp delavstvo to tolerira, ker smatra fašizem večje zlo. Če bi dobila pomoč od "demok nih" držav — za denar — bi bila slika dr na.

V Barceloni je lansko pomlad prišlo d volte "poumistov" in anarhistov največ tega, ker so se proti temu terorizmu bo

Dalje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 8. marca 1918.)

Domače vesti. V Calumetu, Mich., so ustanovili podružnico SRZ.

Delavske vesti. Vladna preiskava je o veliko izkoriščanje delavcev v čikaški klo ški industriji.

Svetovna vojna. Zavezniške armade se pravljajo na veliko pomladansko ofenzivo.

Sovjetska Rusija. Kljub sklenjenemu ru" nemške čete še vedno prodirajo v n njost Rusije in prišle so do točke 68 m Petrograda. Med boljševiki narašča opo proti mirovni pogodbi.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Svaka ubil — pet let robije

Novembra smo poročali obširneje o zagonetnem umoru posestnika Karla Rozmana s Kozjega vrha pri Breznem na avstrijski meji. Posestnik je nenadoma umrl, govorice pa so vedele povedati, da je bil najbrž od ožjih sorodnikov ubit. Osumili so Rozmanovega svaka, 38 letnega delavca Ferdinanda Vitriha, ki je prav tiste dni odšel v Marenberg odsedet enomesečno zaporno kazen.

Ko so orožniki prišli v Rozmanovo hišo, so našli gospodarja na mrtvaškem odru, na stenah in tleh pa so opazili zabrisane sledove krvi. Zaradi tega so orožniki aretirali Rozmanovo tretjo ženo, ženinega brata Vitriha odvedli iz marenberškega zapora v mariborske preiskovalne zapore, odvedli pa so tudi Vitrihovo mater, ki je živela pri hčeri, in Rozmanovega hlapca Mihaela. Preiskava na sodišču je dovedla do Vitrihovega priznanja, da je prizadejal Rozmanu v prepiru hude poškodbe, da je starček dva dni nato umrl.

Rozman se je tretjič oženil, ko je vzel za ženo Vitrihovo Ano, ki je bila 32 let mlajša od njega. Zaradi te razlike v letih je bil zakon nesrečen; nista se razumela, pogosto sta se prepirala. Ker je stari Rozman tudi sumil, da ima razmerje z mladim hlapcem in ker so Vitrihovi kar odločali na domačiji, se je Rozman preselil na svoje drugo posestvo, ki ga ima onstran meje. Na stari domačiji ni mogel vzdržati, saj so se na njej srečavali kar trije rodovi: otroci iz prvega in drugega zakona in žlahta tretje žene. Vsak je vlekel na svojo stran. Ko se je Rozman preselil onstran meje, je tukajšnji grunt dal v nadzorstvo nekemu posestniku. Tega pa Rozmanova žena ni mogla prenašati. Zvabili so Rozmana nazaj na pogovor, v upanju, da se bodo pobotali z njim na način, ki bo njim bolj všeč. Ko sta bila v sobi Rozman in brat njegove žene, delavec Ferdinand Vitrih, sta se začela prepirati, dokler ni Vitrih začel pretepati starčka in ga udaril z železnim klinom nekajkrat po glavi, a s tako silo, da je Rozmanu počila lobanjska baza. Spravili so ga v posteljo in dva dni nato je umrl. Domači niso poklicali ne zdravnika, ne duhovnika, skrivali so poškodovanca v svoji hiši in čez dva dni objavili, da je Rozman nenadno umrl.

Vitrih je svoje dejanje kmalu priznal in sodišče je izpustilo vse druge aretirance na prosto, proti Vitrihu pa se je vršila 5. februarja sodna razprava. Vitrih je tudi na razpravi dejanje priznal, rekel pa je, da je bil razburjen, ker ga je stari Rozman psoval in da ni imel namena starčka ubiti. Razprava je trajala le pol ure in Vitrih je bil obsojen na pet let robije.

Rezervni oficirji jugoslovanske vojske imajo svojo organizacijo, bolje rečeno, za rezervne oficirje so ustanovili organizacijo, v katero vabijo vse oficirje, ki odslužijo svoj kaderski rok. Kako je z oficirskim navdušenjem pa kažejo številke te organizacije. V Ljubljani se je namreč vršil občni zbor te organizacije za Slovenijo, pa je predsednik v svojem poročilu grajal dejstvo, da je tako malo rezervnih oficirjev vpisanih v društvu. Pri tem je navedel, da je od 60,000 rezervnih oficirjev v državi včlanjenih v društvu le kakih 5,000 torej le ena dvanajstina! Ko je "Jutro" hotelo to ugotovitev objaviti, je cenzor izbrisal iz poročila številke, da prikrije javnosti to dejstvo, ki kaže, kako so rezervni oficirji razpoloženi do te militaristične organizacije.

Cerkveni vlomilec prijet.—So vlomilci, ki se specializirajo za posebno panogo, pač za tisto, ki jim gre najbolj izpod rok. Tako poznamo posebno vrsto vlomilcev, ki kradejo samo po cerkvah in župniščih. Enega teh so te dni prijeli. Je to 17 letni Bojan Mlinar iz Kranja. Tisti dan, ko so ga prijeli, so listi objavili tiralico za njim, češ da ima na vesti celo vrsto vlomov v cerkve. Mlinar je bil v Kranju tekstilni delavec, a že od mladosti — nezakonski je in nobene vzgoje ni imel—je rajši segal po tuji imovini. Lani novembra je pobegnil čez mejo v Italijo, kjer pa so ga prijeli in poslali čez mejo. Na tej poti je 26. januarja letos vlomil v Logatcu v farovž in vzel talar, ki pa ga ni mogel prodati. Zato je vlomil v cerkvi nabiralnik in odnesel mali plen 50 din. Naslednji dan je skušal vlomiti v cerkev na Verdu, pa so ga prepodili, nato je šel na Vrhniko in vlomil v kaplanijo, kjer je odnesel kaplanu hlače, rokavice, pulover, plašč in fotoaparat, vse skupaj v vrednosti kakšnih 3000 din. Potem je šel dalje in kradel po rafovžih, kjer se je oglašal, da je prinesel pozdrave od sosednih fajmoštrov in kaplanov. Prišel je potem v Novo mesto, kjer je odnesel kanoniku Keku 500 din gotovine in nekaj druge brkljarije. Nato je vlomil v Mirni peči v farovž in se odpeljal v Ljubljano. Tu je obiskal frančiškana in iz pisarne nekega patra odnesel 15,000 din, en ameriški dolar in še nekaj drobnarij. S tem denarjem se je odpeljal v Maribor in tu zapravil skoraj vse na planinskem plesu. Bil je radodaren. Po prekrokani noči se je odpeljal v Ljubljano, imel je še 620 din, ki pa jih je zapravil v ljubljanskem nebotičniku, v baru in kavarni. Potem je šel v Kamnik, tu poizkušal vlomiti v farovž in kaplanijo, a brez uspeha, potem pa je šel v Radomlje, se tu izdal župniku za detektika, ki mora nekaj preiskati zaradi tatvine neke monštrance. Kaplan je zahteval legitimacijo, nakar je Mlinar odšel ponjo, a se kajpak ni vrnil. V župnišču v Dobu je skušal vlomiti, pa je bila sama kuharica doma. Ta je začela kričati, Mlinar jo je pahnil po stopnicah, kuharica je kričala še bolj, zato se je vlomilec pognal v beg. To je opozorilo ljudi, ki so takoj skočili za fantom in ga prijeli ter izročili domžalskim orožnikom. Fant pa taji vse, česar mu ne morejo dokazati. Prepeljan je bil v zapore na Brdu.

Velik slepar pred sodniki. — Ko človek prebira taka poročila o sleparijah, kakršne je zakrivil zdaj obtoženi Jože Teibl, si ne more drugače, kakor da na tihem kar privošči žrtvam, ki se dajo zapeljati takim sleparjem. Lahkomiselnost ljudstva je neverjetno trdovratna; naj se zgodi še toliko sleparij, ljudje vedno znova nasedejo na najbolj naivne limanice. Tale Jože Teibl, ki je star 37 let in stoji pred ljubljanskimi sodniki, je prisleparil 127,000 din z obljubami, da bo trgovcem dobavil nezatrošarinjeni (neobdavčeni) sladkor in sicer z dvornega posestva Belje! Kdor ima količkaj soli v glavi, spozna takoj, da gre tu za laž. Teiblu pa je to neslo lepe denarce, tako da je lahko potoval v tujino, zalagal svoje zaveznike — pedvsem ženske — z darili, zapravljal denar kakor milijonar in lovil ljubice, ki so postale njegove najbolj vnete sotrudnice. Presedel je že 6 let zaradi prevar, leta 1932 pa je bil izgnan iz Zagreba. Ustavil se je v Sloveniji, s svojim nastopom in jezikom premamil neko dekle v Kropi in se ji hvalil z ugodnimi zvezami, ki da jih ima v ministrstvih in pri sladkornih tovarnah, zlast na Belju. In dekle je te odlike svojega "ženina" raznašala znancem in sorodnikom in lepega dne je Teibl ponudil nekemu dekletovemu sorodniku, da mu lahko dobavi sladkor, in sicer kar cel vagon! In dobil je 20,000 din na roke. Sladkorja sicer ni bilo, toda Teibl je kupca tolažil nekaj časa, nato pa mu sporočil, da more dobaviti le dva vagona in da mora tudi za drugi vagon dati aro. To mu ni uspelo, pridobil pa je tega kupca, da je šel z njim iskat nove interesante. Teibl je namreč temu trgovcu — Ivanu Kopčaverju — v Ljubljani predstavil ženo direktorja sladkorne tovarne. To pa je bila le kuharica Vincencija Blatnikova, Teiblova druga ljubica. In s to "gospo ravnateljico" je za nekaj časa spet potolažil osleparjence. Nazadnje pa je Kopčayerju povedal, da so sladkor zaplenili in da bo aro ob priliki vrnil. Nato je Teibl začel s kokainom. Dal si je v Ljubljani izgotoviti posebne škatlje iz lepenk in etikete z napisom "Merk", napolnil škatlje s sodo in prodajal to za kokain. Pri tem mu je pomagala neka Šiškarica, ki ji je Teibl tudi obljubljal zakon. Pridobila je več trgovcev, ki so dali aro za kokain. V Škofji Loki in Kranju se je Teibl predstavil za dvornega ekonoma na gradu Brdu, lastnini princa Pavla, in naročil velike količine moke. Hotel pa je, da mu dajo nekaj nagrade za to. Ko se je pokazalo, da gre za sleparijo, je Teibl odnesel pete. Potem se je spet predstavljal za dvornega upravnika in obljubljal nekemu čevljarskemu pomočniku službo skladiščnika na dvoru, a dati mora kavcijo 10,000 din. Pomočnik mu je prinesel hranilno knjižico, ki pa je bila vinkulirana in je ni mogel vnovčiti. Zato je "gospod upravnik" pomočnika "odslovil". Teibl je živel z Blatnikovo v Stožicah pri Ljubljani. Imel je celo zalogo ponarejenih dokumentov, s katerimi je vlekel ljudi za nos. Šiškarica je za Teibla na račun sladkorja in kokaina nabrala od trgovcev blizu 70 tisočakov. Ko pa sta Teibl in Blatnikova izginila iz Stožice, se je prejšnja zvesta sodelavka iz Šiške sprevrgla v navdušenega detektiva, ki hoče Teibla izslediti. Odpeljala se je v Zagreb in ju našla ter naznanila policiji.

Zdaj stojita Teibl in Blatnikova pred sodniki v Ljubljani. Oba se složno zagovarjata in Teibl trdi, da ni sleparil. Sladkor je res dobavljal kar v vagonih, ne mara pa izdati onih, katerim je sladkor res dobavil. Državni pravdnik pa mu je lepo povedal, naj dokaže, da je dobavil le 1 kg sladkorja, pa bo takoj umaknil obtožbo. Toda Teibl ne mara z imeni na dan, ker jih pač ni. Glede kokaina pa je priznal vse: da ga je sam izdeloval in sleparil ž njim ljudi.

Zaslišanih je bilo mnogo prič. Razprava je trajala ves dan do pozne noči.

Liberalni odvetniki proti znižanju davkov na profit

New York. — Odvetniški gild, organizacija liberalnih odvetnikov, je na svoji konferenci sprejel resolucijo, v kateri se je izrekel proti reviziji davčnih zakonov. Davek na nerazdeljeni dobiček korporacij, proti kateremu so nastopili magnatje in zahtevajo preklic, je organizacija odvetnikov odobrila, zaeno pa se je izrekla za dodatno obdavčenje dedščin in dohodkov, ki znašajo $10,000 in več na leto.

Odsek kitajske komunistične armade na poti na fronto v provinci Sanai.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

enotnosti je edini material socialne demokracije. Politična in ekonomska demokracija prinaša največje blagostanje človeški družbi, katera pa mora biti izdelana od delavcev, kakor vse drugo bogastvo sveta. Naša demokracija v Ameriki ni še od daleč izpopolnjena, zato ima tudi dosti kritikov, ki včasih nakrenejo ljudi, da bi morali graditi sistem na drug način. To pa med nami, kakor tudi med delavstvom na splošno, povzroča velike konfuzije. Naša demokracija je samo politična. Ekonomsko je še vse v kapitalističnih rokah in zato je v njih rokah tudi odločanje našega socialnega življenja. Delavci smemo voliti governerja, nimamo pa pravice voliti bossa v tovarni, čeprav je bližji. Politična demokracija je le priprava ali prilika, ki je dana ljudstvu, da si izvojuje popolno ekonomsko in socialno demokracijo, v kateri bi ljudstva odločala o vsem svojem življenju.

Delavstvo troši preveč časa v izbiranju taktike, to je katera pot bi bila boljša, krajša in bi zahtevala manj žrtev. Vsaka glava ima res svojo pamet. Ampak neizpodbita resnica je le ta, da kar je danes dobrega na svetu, je bilo zgrajeno le potom znanstva in izobrazbe, podrto pa vse iz nevede, maščevanja in osebnih koristi. Naša socialna zapoved bi morala biti prva in glavna, da izobrazba delavstva je tista, ki izvira direktno in brez vsakih ovinkov samo iz delavstva, katero vodijo delavci in katera zasleduje in naglaša samo delavske koristi in katere taktika in cilj je popolna demokracija. Če smo osebno prav trmasti (smo pač učenci), bodimo pošteni in priznajmo, da edino v taki organizaciji je zmaga in končna svoboda človeštva. Kdor ne verjame v zavijanje, bo brez dvoma potrdil, da je praktična delavska izobrazba glavni pogoj za odrešenje delavstva in vsega sveta.

Zadnje čase so med nami zopet oživeli znaki razkolov in nepotrebnih prepirov. Gotovo je nekaj nekje narobe. Da se med nami doseže boljša sporazumnost, bomo morali polagati več pažnosti delavski literaturi in kulturi. Pomanjkanje znanja nam dela preglavice. Ni mogoče biti prej oficir, kot vojak. Kjer ni zadostne izobrazbe, se podira pot delavski sreči, pa naj bo v družini ali organizaciji. Kjer ni inteligence, tam je ignoranca. Ignoranca in praznoverje prinašata nam le hlapčevstvo, sužnost, skrbi, bolezen in trpljenje. Torej, če imamo resnično smisel za združenje proti vsem gorjam delavstva, to je proti fašizmu, kapitalizmu in praznoverstvu (ignoranci), podprimo kot trpini, ki občutimo vse udarce, ustanove, ki temeljijo samo na tem namenu.

V nedeljo 13. t. m. ob 3. uri popoldne priredi čitalnica S. D. D. na Waterloo cesti predstavo, na kateri bodo nastopila pevska društva Jadran, Slovan, dueti, kratka igra in še nekaj drugega. Čitalnica SDD je odprta vsem Slovencem. Dobili smo zalogo novih knjig in v njej so slovenski listi iz starega kraja in vsi, ki izhajajo v Ameriki. Zakaj raztresati dolg čas doma, ko pa v čitalnici dobite zanimivosti vsega sveta. To vas stane samo deset centov na mesec. Vpišite se na dan priredbe in gotovo se ne boste kesali, da ste postali član te prosvetne ustanove.

V nedeljo dne 20. marca, ko priredi Cankarjeva ustanova zanimivo dramo v SND na St. Clairju, bomo tudi pokazali, da smo tisti hlapci, ki pa se hočemo dvigniti iz nižin na površje, kamor je po božjih in naravnih zakonih zapisano, kje naj človek živi.

T. Skapin, 312.

Dopolnilo k dopisu

Detroit, Mich. — V dopis z dne 4. marca, v katerem sem poročal o smrti mojega očeta, se mi je vrinila pomota s tem, da je bilo izpuščeno ime brata Franka. Pokojni oče zapušča doma v Jugoslaviji ženo, v Ameriki pa štiri otroke, to je tri sinove in eno hčer: Frank Jurca živi v Chicagu, Paul Jurca in Mary Robsel v Kenoshi, Wis., podpisani pa tu v Detroitu. Pomota se je pripetila pri hitri sestavi poročila nevede, glavno pa je, da se sedaj popravi.

Anton Jurca.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Detroit, Mich., A. J.: Bo popravljeno. Hvala za obljubljeno sodelovanje.

Biwabik, Minn., J. K.: Hvala za poslano. Lepe stvari! Zaslužen odgovor pride.

Pueblo, L. K.: Prosim, pojasni, zakaj si to poslal.

Informacije o socialnem zavarovanju

Sestavljanje zapiskov

Za one delavce, ki želijo, da se zabeleži kakšna sprememba v zapiskih, katere sestavlja Social Security Board za federalno starostno zavarovanje, se je pripravila nova tiskovina, ki jo lahko vsakdo dobi v uradu podružnice Social Security Board, katerih je po vsej deželi 323. Listek nosi naslov "Employee's Request for Change in Records" in nudi olajšavo delavcu, ki ima že svojo "računsko številko", pa hoče, da urad popravi kako informacijo v izvirni tiskovini, s katero je delavec zaprosil za številko.

Glavna svrha te tiskovine je sprememba delavčevega imena in rojstnega dne. Nekatere delavke so spremenile svoje ime vsled poroke, pa bi rade, da se zapiše novo ime, da v zapiskih ne bo zmešnjav. Nekateri so izvirno navedli ono ime, pod katerim so sedaj znani, pa bi radi, da se tudi zapiše ono ime, ki ga navaja rojstni list, nekateri so pa spremenili svoje ime ob naturalizaciji. Kar se tiče rojstnih podatkov, niso mnogi delavci imeli točnih podatkov, pa so kasneje izvedeli za točni rojstni dan.

Kdor zaprosi za take spremembe, dobi popravljen listek z računsko številko. Kdor spremeni svoj naslov ali mesto zaposlitve, naj nikar o tem ne obvesti urada Social Security Board.

Duplikati računske številke

Delavci, ki so izgubili svoj listek s številko socialnega zavarovanja (social security account number card), lahko dobijo novo karto v uradu podružnice Social Security Board.

Poročila iz vseh delov dežele potrjujejo, da delodajalci dajejo prednost onim delavcem, ki iščejo delo, kateri imajo računsko številko. Vzrok za to je brškone dejstvo, ako delavec nima računske številke, ker je delodajalec po zakonu primoran, da sam zaprosi zanj. Duplikati izgubljenih kart so se prej dobivali le iz Washingtona, sedaj pa so v to pooblaščene tudi lokalne podružnice, da izdajo zadevne duplikate na podlagi primerne identifikacije.

Tirjatve skupnega odplačila

Social Security Board dobiva povprečno vsak dan po 700 prošenj za skupno ali enkratno odplačilo (lump-sum benefit), do nekaterega so nekateri upravičeni po zakonu socialnega zavarovanja.

Mnogi delavci oziroma člani njihove družine, ki so upravičeni do teh plačil, niso še vložili svoje tirjatve. To odplačilo se izplačuje delavcem, ki so dosegli starost 65 let in so delali v kaki obrti, na katero se nanaša socialno-varnostni zakon, oziroma zapuščinam ali sorodnikom takih delavcev, ako umrejo, predno so dosegli starost 65 let.

Delavci, ki so dosegli starost 65 let, ne morajo prenehati delati, da dobijo enkratno odplačilo. Delati ne sme več le oni, ki je upravičen do mesečnega pokojninskega plačila, kar pa bo začelo še le leta 1942.

Deloma zaposleni delavci

Dijaki in drugi ljudje, ki imajo le postransko delo (part-time job), morajo tudi imeti svoje računsko številko. Ako je njihova delna zaposlitev v obrti, na katero se nanaša socialni zakon, bodo mezde, ki jih prejemajo, zapisane v njihovem računu. Saj končno določuje skupna vsota prejetih mezd, koliko bo znašala njihova mesečna pokojnina.

FLIS.

Federated Pictures.

Anthony Eden, ki je izstopil iz angleškega kabineta kot zunanji minister po sporu s premierjem Chamberlainom.

Saposs okrcal sovražnike unij

Vprašanje inkorporiranja delavskih organizacij

Washington, D. C. — (FP) — David Saposs, načelnik divizije ekonomske raziskave federalnega delavskega razsodišča, je ošvrkal industrijske magnate, ki zahtevajo inkorporiranje delavskih unij in istočasno nočejo imeti nobenega opravka z njimi. Argument magnatov je, da so unije neodgovorne, Saposs pa pravi, da odgovornost je odvisna le od volje delodajalcev, ki priznavajo unije kot normalne in naravne ustanove.

Saposs je dejal, da je težko najti dokaze o neodgovornosti unij. Pritožbe o neodgovornosti prihajajo le od onih delodajalcev, ki sovražijo unije in vodijo kampanjo v časopisju in po radiu, da jih uničijo. Zelo malo pritožb prihaja od delodajalcev, ki imajo že leta pogodbe z unijami. Oni vedo, da se unije držijo pogodb. Kolektivna pogodba je moralna odgovornost in bolj veže podpisnike kakor bi jih vezal zakon.

Saposs je rekel, da se mu čudno zdi, zakaj nasprotniki unij ne zahtevajo inkorporiranja trgovskih zbornic, zvez tovarnarjev in drugih organizacij delodajalcev. Pričeli so tudi s kampanjo glede registracije unij po angleškem vzorcu, toda o dejstvu, da so bili registracijski zakoni sprejeti v Angliji, ko so unije postala močna sila, molčijo. Registracija angleških unij pa ni prisiljena, temveč prostovoljna. Izmed 1042 angleških unij jih je samo 415 registriranih, dasi unije upravljajo sklade, iz katerih vlada plačuje penzije in brezposelnostno podporo in vsled tega mora imeti vlada nadzorstvo nad njimi.

Kompanije obtožene kršenja Wagnerjevega zakona

Cincinnati, O. — Princess Garment Co., Harford Frock Co. in Bonnie Bros. Co. se bodo morale zagovarjati pred federalnim delavskim razsodiščem. Obtožene so kršenja Wagnerjevega delavskega zakona, ker so odslovile več delavcev zaradi unijskih aktivnosti.

Mornarska unija dobila čarter od CIO

New York. — Splošna mornarska unija je pravkar dobila čarter od Odbora za industrijsko organizacijo. Člani te unije so se že pred več tedni izrekli z veliko večino za pridružitev k CIO. Pri glasovanju je predlog za pridružitev dobil 19,072 glasov, proti je bilo oddanih 1084 glasov.

Tedenski odmevi

(Nadaljevanje s 2. strani.)

orožjem postaviti v bran. Largo Caballero je bil strmoglavljen, opljuvan, izigran in pribit na križ iz istega razloga. Ko je povedal Moskvi: "Vašo pomoč v orožju, vojnem materialu in strokovnjakih prejemamo z veliko hvaležnostjo, toda odločno odklanjamo vašo politično intervencijo", je takoj prenehal biti "španski Lenin" in postal je "delavski razvajalec" in—"zaveznik fašizma."

Človek o tem nerad piše, ker si želi resnično in iskreno spravo delavstva in ker se boji, da bi z razgaljanjem te žalostne slike iz Španije škodoval lojalistom. Toda naj se sliši še druga plat zvona, ne samo komunistična.

Federal Pictures.

Delavci postavljajo stene hiše, izdelane v tovarni, v Greenbelt, Md.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom—Poslovenil Vladimir Levstik

"Priznam, da mi je neznosno spuščati se v ta prerekanja," je zavrl, "saj vendar človek tudi lahko ljubi človeštvo, ne da bi veroval v Boga, kako mislite? Voltaire vendar ni veroval v Boga, a človeštvo je ljubil? . . . Že spet, že spet!" je pomislil sam pri sebi.

"Voltaire je veroval v Boga, a najbrže premalo, in tudi človeštvo je menda premalo ljubil," je tiho, udržano in povsem naravno rekel Aljoša, kakor da govori s človekom, ki mu je z leti vrstnik ali celo starejši od njega. Koljo je iznenadil prav ta dojem, kakor da se Aljoša ne zanese na svoje mnenje o Voltaireu in kakor da predlaga to vprašanje baš njemu, malemu Kolji, v odločitev.

"Ali ste mar čitali Voltairea?" je končal Aljoša.

"Ne, čital ga ravno nisem . . . Sicer pa, 'Kandida' sem čital v ruskem prevodu, v starem popačenem, smešnem prevodu . . . (Že spet, že spet!!)"

"In ste ga razumeli?"

"O, da, vse . . . to je . . . zakaj pa mislite, da ga ne bi bil razumel? Kakopak, mastnega je v njem marsikaj . . . To, da je roman filozofski in spisan z namenom, da bi razvil idejo, sem seveda zmožen razumeti . . ." Kolja je bil že do dobra zmeden. "Socialist sem, Karamazov, nepoboljšljiv socialist," je odrezal kar iznenada.

"Socialist?" se je zasmejal Aljoša. "Kdaj ste pa utegnili postati? Saj vam je menda šele trinajst let?"

Koljo je zvilo.

"Prvič mi ni trinajst, ampak štirinajst let, čez dva tedna mi jih bo štirinajst," je vzplamenel, "in drugič mi nikakor ne gre v glavo, kaj pomenijo pri tem moja leta. Za to gre, kakšni so moji nazori, ne pa za to, koliko let mi je, ali ne?"

"Kadar boste starejši, boste sami izprevideli, kolikšen vpliv imajo leta na nazore. Zdelo se mi je tudi, da ne govorite s svojimi besedami," je skromno in mirno odvrnil Aljoša, toda Kolja ga je vročekrvno prekinil.

"Prosim vas, vi zahtevate samostansko pokorščino in misticizem. Priznajte, da je na primer krščanska vera pomagala samo bogatim in velikim, da so laglje držali nižji sloj v svojem robstvu. Mar ne?"

"Oh, vem, kje ste to čitali!" je vzkliknil Aljoša. "Prav gotovo vas je nekdo naučil!"

"Prosim vas, zakaj bi bil neizogibno moral čitati? In prav nihče me ni naučil. Saj tudi sam lahko . . . In, če hočete, Kristu nisem nasprotnik. To je bila povsem človeška osebnost, in če bi On živel v našem času, bi se brez obotavljanja pridružil revolucijonarjem in bi morda celo igral vidno vlogo . . . Neizogibno bi bilo tako."

"Nu, kje, le kje ste se navzeli vsega tega! S kakšnim bedakom ste se družili?" je vzkliknil Aljoša.

"Prosim vas, resnice ni moči skriti. Res je, da zaradi neke stvari pogosto govorim z gospodom Rakitinom, toda . . . Že stari Bjelinskij je baje tako govoril."

"Bjelinskij? Ne spominjam se. On ni tega nikjer napisal."

"Če ni napisal, je pa govoril, kakor pravijo. To sem slišal od nekega . . . sicer pa, vrag z njim! . . ."

"Ali ste Bjelinskega čitali?"

"Vidite . . . ne . . . vsega nisem čital, a . . . tisto mesto o Tatjani, zakaj ni šla z Onjeginom, sem čital."

"Kako ni šla z Onjeginom? Ali mar že . . . razumete take stvari?"

"Prosim vas, menda me nimate za malega Smurova?" se je razdraženo nasmehnil Kolja. "Sicer pa ne mislite, prosim, da sem res tak strašanski revolucijonar. Z gospodom Rakitinom se kaj pogosto ne soglašam. Če govorim o Tatjani, tedaj to nikakor še ne pomeni, da bi bil za žensko emancipacijo. Priznam, da je ženska podrejeno bitje in mora biti pokorna. Les femmes tricotent, kakor pravi Napoleon," se je kdo ve zakaj nasmehnil Kolja, "in jaz sem s tem laživelikanom vsaj v tej točki povsem enakih misli. Takisto na primer sodim, da je pobeg iz domovine v Ameriko nizkota in še slabši od nizkote: da je budalost. Zakaj v Ameriko, ko človek lahko tudi pri nas veliko koristi človeštvu? Posebno zdaj. Tu so nepregledne možnosti rodovitnega delovanja. Tako sem tudi odgovoril."

"Kako odgovorili? Mar vas je že kdaj kedo spravljal v Ameriko?"

"Priznam, da so me vabili, a jaz sem odbil. To je seveda med nama. Karamazov, ne recite nikomur besedice. Vse to povem samo vam. Prav nič si ne želim, da bi pal v kremplje politične policije in poslušal predavanja pri Verižnem mostu:

Zapomnil si boš hišo
onkraj Verižnega mostu!

Ali se spominjate? Sijajno! Čemu se smejete? Menda ne mislite, da sem vam vse to samo tako nakvasil? . . . A kaj bo, če zve, da imam doma v očetovi omari samo to edino številko 'Kolokola', drugače pa nisem čital niti ene take stvari?" je trepetaje, čeprav v naglici, pomislil Kolja.

"Oh ne, ne smejem se in niti ne mislim na to, da bi se mi bili nalagali. Prav to tudi je tisto, da tega ne mislim, zakaj vse to je na žalost čista resnica! Nu, povejte, a Puškina ste menda čitali, 'Ognjegina', kaj? . . . Saj ste pravkar govorili o Tatjani?"

"Ne, nisem ga še čital, a namen imam, da ga bom. Veste, Karamazov, ali me strašno prezirate?" je zdajci odrezal Kolja in se ves zleknil pred Aljošo, kakor da se postavlja v borilni nastop. "Bodite tako prijazni, odgovorite mi brez ovinkov."

"Preziral da bi vas?" Aljoša ga je začudeno pogledal. "Tak za kaj neki? Samo žalosten sem, da mora biti tako prelestna natura, kakor je vaša, ko niti še ni pričela živeti, že pokvarjena po vsem tem pustem nezmislu."

"Moje nature vas ne bodi skrb," ga je z dokajšnjim samozadovoljstvom prekinil Kolja, "a če sem nezaupen, grdo občutljiv, Bog pomagaj. Neumno nezaupen, grdo občutljiv. Pravkar ste se nasmehnili in meni se je zazdelo, kakor da . . ."

"Oh, nasmehnil sem se nečemu povsem drugemu. Vidite, čemu sem se nasmehnil: nedavno tega sem čital misli nekega inozemskega Nemca, ki živi na Ruskem, o naši današnji učeči se mladini. 'Pokažite,' piše, 'ruskemu dijaku karto zvezdnega neba, o katerem ni imel do tistega trenutka nikakega pojma, pa vam že jutri vrne to karto popravljeno.' Nikakega znanja in neomejeno precenjevanje samega sebe — vidite, to je hotel Nemec povedati o ruskem dijaku."

"Oh, pa to je povsem resnično!" se je zdajci zasmejal Kolja, "istinitissimo, do pičice! Vrlo, Nemec! Toda Švaba si ni ogledal tudi dobre strani, a kako mislite? Precenjevanje samega sebe, to naj še bo, to je posledica mladosti, to se popravi, če je le količkaj potreba, a zato je tudi neodvisni duh, skoro že od rane mladosti, zato je tu smelost misli in prepričanja, ne pa duh njihovega klobasniškega klečeplastva pred avtoritetami . . . A vendar je Nemec dobro povedal! Vrlo, Nemec! Toda pritiskati je treba Nemce vzlic temu. Naj bodo še tako silni v znanosti, jih je vendar treba pritiskati . . ."

"Zakaj pa pritiskati?" se je nasmehnil Aljoša.

"Nu, morda sem bleknil neumnost, saj priznam. Časih sem strašno otročji in kadar sem česar vesel, se ne morem udržati, kar žene me, da bi sklatil kaj vem kaj. A čujte, med tem, ko midva tukaj kramljava o brezpomembnostih, se je ta zdravnik nekam dolgo zasedel v izbi. Sicer si bo pa nemara ogledal tudi "mamico" in tisto hromo Ninočko. Veste, ta Ninočka se mi je kar prikupila. Ko sem odhajal, mi je nenadoma šepnila: 'Zakaj niste že preje prišli?' — in to s takim glasom, tako očitajoče! Strašno dobra se mi vidi in strašno uboga."

(Dalje prihodnjič.)

Miha Kobalež:

Učitelja iščejo

Stari Koloman je umrl o pravi priliki. Bližal se je konec počitnic in oblast je imela še dovolj časa, da bi premislila vso nezgodo in poslala k Sv. Florijanu v Skalah novega učitelja. Sv. Florijan v Skalah je Bogu precej za hrbtom, ljudje so imeli druge skrbi in so zato pozabili na dobra pota. Tudi Koloman ga ni mogel najti, zato je ostal pri Svetem Florijanu v Skalah celih trideset let.

"Glej no," je dejal šolski nadzornik Klobučar, ko je teden dni po pogrebu prejel poročilo, da je Koloman umrl, "glej no, kar tako natihoma se je poslovil. Seveda, pot do Svetega Florijana v Skalah je dolga in nerodna. Tam zgoraj zaživi človek nekako svojstveno življenje. Nič ne rečem, dober mož, tale Koloman, Bog daj mir njegovi duši — le metodo je imel starinsko, skoraj edini v okraju, ki se je trmasto držal starih navad. Zdaj bo pa drugače. Poslal bom k Svetemu Florijanu mladega učitelja, ki bo šolstvo temeljito prenovil. Predvsem se bo moral socialno udejstvovati. Preštudiral bo krajevne gospodarske razmere in nato napravil delovni načrt. Brez načrta ne gre. Potem pa strnjeni pouk. V tisti samoti tam zgoraj se bo lahko nemoteno posvetil samo šoli. Pokojni Koloman je bil v tem oziru nekoliko površen, se mi zdi. Da, da, treba bo temeljite izpremembe."

Nekdo je potrkal.

"Naprej!" je zakričal nadzornik.

Vstopil je oblasten možak.

"Tako, tako, gospod nadzornik, jaz sem namreč Blaž Potrata, župan od Sv. Florijana v Skalah. Nekaj opravka sem imel pri oblasti, pa sem se mimogrede oglasil še pri vas."

"Me veseli, gospod župan!"

"Da, da, to se razume, ljudstvo mora imeti vpliv na šolstvo."

"Zastran našega bodočega učitelja, veste. Nič ne rečem čez pokojnika, bil je dober človek, le preveč samosvoj. Jaz pa, tako rekoč ljudstvo, bi radi človeka, ki bi pomagal pri občini.

"Torej za občinskega tajnika?"

"Ne, ne, občinski tajnik je itak moj sin. Toda včasih on ne utegne, pride delo, košnja, žetev, treba je pripraviti drva, takrat bi lahko pomagal učitelj, saj je plačan prav za prav iz ljudskega denarja."

"To bomo premislili, to bomo premislili," mrmra nadzornik in gleda skozi okno. "Seveda iz ljudskega denarja."

"Že vnaprej se vam zahvaljujem," se klanja župan Potrata. "Ko pridete na inšpekcijo, se pa kaj oglasite. Veste, mi smo revna občina, kak liter cvička bova pa vseeno izpila."

Ko župan odide, napravi nadzornik na Kolomanov akt rdeč znak. Tam, kjer je bil napisal poprej "Delovna šola", napravi rdečo črto in napiše "Pomočnik občinskega tajnika". Ni še končal, ko znova potrka in ne da bi čakal na odgovor, stopi v pisarno širokopleč župnik z naočniki.

"Sitna zadeva, gospod nadzornik," pravi počasi ter si briše naočnike. "Doslej smo še nekako potrpeli, tolažili smo se, da tudi Bogu ni mogoče vselej ustreči. Jaz sem namreč župnik od Svetega Florijana v Skalah. Že dolgo nimamo organista. Zdaj je pa prilika, stari Koloman je umrl, Bog mu daj dobro, bil je prijazen človek, le z liberalci je držal — glejte, če boste poslali k Svetemu Florijanu novega učitelja, naj bo organist. Ne bo visoka plača, kakih dve sto dinarjev mesečno in dva mernika bire, toda nekaj je treba darovati za čast božjo. Pa krščanski človek naj bo, da ne bo pametnim ljudem in ženskam v spotiko."

"Toda, gospod župnik!" se je branil nadzornik.

"Mislim, da sem prav povedal," je pokimal župnik. "Kdor pride k Svetemu Florijanu v Skalah, ostane tam trideset let. Gledati moram, da mi ne bo zasejal ljuljke v pšenico."

Še enkrat se je prijazno nasmehnil, nato je odšel. Nadzornik je nervozno stopil dvakrat po sobi, nato je prečrtal opazko na Kolomanovem aktu in napisal z modrim svinčnikom novo: "Organist".

Potem se je domislil nečesa drugega. Odprl je vrata na hodnik in zakričal:

"Ali je tu mogoče še kdo od Svetega Florijana v Skalah?"

Trije možje so se spogledali in se obotavljaje vzdignili:

"No, naprej!"

Znova so se možje spogledali in suvali drug drugega. Nazadnje se je ohrabril najmlajši in stopil v pisarno. Previdno je zapri vrata za seboj, pogledal plašno po sobi in začel pripovedovati s šepetajočim glasom o prosvetnih potrebah Svetega Florijana v Skalah. Ljudje so vdani pijančevanju, toliko odstotkov je analfabetov. Toda drugi hrepenijo po izobrazbi. Radi bi čitali knjige, poslušali predavanja, priredili kako igro. Toda ne gre in ne gre. Saj pokojni Koloman je bil delaven človek, le star je bil, zelo star, ni hotel razumeti mlajšega rodu. Če bi prišel kdo drug . . .

Nadzornik je molče prikimal. Mož se je oddahnil in se hitel zahvaljevati. Počasi se je zrinil skozi vrata.

Nadzornik je napisal z zelenim svinčnikom na Kolomanov akt: "Prosvetni delavec".

Vstopil je drugi svetoflorijanec. Priklonil se je nadzorniku in začel hitro pripovedovati, kako velik pomen imata splošno gospodarstvo in zadružništvo. To sta tako rekoč temelja države. Pri Svetem Florijanu v Skalah je pa v tem oziru še ledina. Ko bi torej novi učitelj . . .

"Zadružnik in gospodarstvenik!" je zakričal nadzornik z obupnim glasom, prečrtal vse dosedanje pripombe na Kolomanovem aktu ter zapisal novo.

Ko je mož odšel, je vstopil tretji Svetoflorijanec.

"Za kakšno gospodarstvo ste pa vi?" je dejal mož. "Sadjarstvo je temelj kmetijstva. Sadjarstvo je treba pospeševati. Treba je napraviti drevesnice, uvesti novejše sorte, tudi oskrba drevja je zelo nazadnjaška. Mi potrebujemo pomoč."

"Novega učitelja, ki bo sadjar. Dobite, vse dobite!" je pisal nadzornik novo pripombo na Kolomanov akt.

Potem ni bilo več deputacij in se je nekoliko oddahnil. Prav za prav bi moral poslati k Svetemu Florijanu pet učiteljev, ki bi delali za ljudsko blaginjo in napredek, potem še šestega, ki bi učil v šoli.

Popoldne je prišlo od Svetega Florijana še posebno pismo, opremljeno s pečatom, številko in podpisi. Telesna vzgoja je namreč tudi jako potrebna in je steber države. Zato naj bi bil tudi novi učitelj dober telovadec, tako zahtevajo narodne koristi. Nadzornik ni rekel ne bev ne mev in se je začel resno bati, da ne bi pozabil na kak steber, ko jih ima država toliko.

Potem se do večera ni zgodilo nič hudega. Le, ko so šli iz pisarne, mu je tovariš kmetijski referent Janez Škorec previdno omenil, da je slišal nekaj o praznem učiteljskem mestu pri Svetem Florijanu. Saj on nikakor ne misli zahtevati kake usluge, le pripomnil bi rad, kaj je njegovo objektivno mnenje. Na prazna službena mesta naj bi postavljal take ljudi, ki bi razumeli kaj o kmetijstvu in o reji malih živali. Posebno pridejo v poštev štajerske kokoši.

Tovarišu ni mogel odreči. Precej si je zapisal, da mora novi svetoflorijanski učitelj poznati štajerske kokoši.

Zvečer sta ga v krčmi "Pri ponižnem meščanu" prijela še dva. Upokojeni profesor Andrejč Seme je izrazil željo, naj bi se novi učitelj posvetil nabiranju narodnega blaga. Ni lepšega in za narod koristnejšega posla, kot je ta. Okrajni zdravnik dr. Macola je pa kategorično zahteval, naj pošljejo k Svetemu Florijanu v Skalah človeka, ki se razume na higieno in prvo pomoč ter bo ustanovil Rdeči križ in Protituberkulozno ligo.

Med tednom so se oglasili še nekateri. Pri Svetem Florijanu bi bilo treba ustanoviti vremensko opazovalnico, naj se izbere primernega učitelja. Tudi zastran pogozdovanja naj poskrbi in organizira ljudi. Regulacija Florijanščice še ni izvedena, naj ga lokalni faktorji zaposlijo pri tem. Kmetje so poslali pismo, da hočejo takega, ki bo ustanovil in vodil Mlekarsko zadrugo.

Toda, ko je prišel čas, se niti pouk ni mogel pričeti. Oblast ni poslala sploh nobenega učitelja, kajti do Svetega Florijana v Skalah je daleč in so poti jako nerodne.

Vremenski rekordi narave

Meteorologi se ta čas ne morejo pritoževati, da bi v vremenskem pogledu ne bilo dovolj sprememb. Termometer skače po mili volji gor in dol. V nekoliko dneh smo napravili prehod iz najbolj trde zime v spomladansko odjugo. A tisti, ki z nevoljo sprejemajo te muhe narave in bredejo po blatni brozgi, so vendarle lahko zadovoljni, da jih ni narava postavila v drugo okolje, kjer se dogajajo še vse drugačni vremenski ekscesi nego v našem zmernem pasu.

Kaj bi recimo dejali, če bi jih usoda zanesla do najbolj mrzle točke na zemlji? Ta točka ne leži, kakor bi lajiki mislili, na Severnem ali Južnem tečaju, temveč, kolikor je veljalo vsaj še pred kratkim, v ozemlju sibirskega mesta Verhojanska. Najnižja letna temperatura se giblje tam okrog 62. stopinje Celzija, toda često so izmerili še dosti nižje temperature. Dne 3. januarja 1885. so imeli pri Verhojansku n. pr. temperaturo 70 stopinj pod ničlo. Pri takšnih temperaturah je videti naravnost nemogoče, da imajo v poletnem času tam tudi 30 stopinj nad ničlo. Temperaturni razmak je okrog Verhojanska torej ogromen, saj znaša do 100 stopinj. To je presenetljiv dokaz za prilagodljivost človeškega organizma. A kar se tiče te prilagodljivosti, je stvar lahko še bolj nenavadna. Dočim imajo prebivalci Verhojanska namreč še vedno nekoliko mesecev časa, da se privadijo teh skokov toplomera, se temperaturni skoki v Lop Noru v Kitajskem Turkestanu očitujejo na dosti bolj neprijeten način. V teku enega dneva se tam temperature od poldneva do polnoči spremenijo za skoraj 70 stopinj. Podnevi vlada tu strašna vročina, ponoči pa še bolj strupen mraz, nego smo ga vajeni v naših krajih, in bedni potnik, ki pride v te kraje, si lahko po mili volji izbere primerno smrt: če hoče, se lahko pod lopnorskim soncem spraži, če ga pa mraz bolj miče, lahko zmrzne.

Na zemlji je več krajev, ki se "prepirajo" za "čast" najbolj vroče točke. Dolgo časa so menili, da je toplotni tečaj zemlje v Vargli v Alžiru. Toda že pred kašnimi tridesetimi leti je slavo Vargle prekosila zloglasna Dolina smrti v Kaliforniji. Tu so v senci izmerili 50 stopinj vročine.

Isto temperaturo so meteorologi našli tudi v Sahari. Solna puščava Lut prav nič ne zaostaja za temi peklenskimi kotli. Najslabše pa se po vsej priliki godi prebivalcem ribiške vasi El Torb na polotoku Sinaju. Tam je neki raziskovalec med žarečimi pečinami izmeril temperaturo 62 stopinj!

Med milijonskimi mesti se Chicago ponaša z največjim številom vetrovnih dni. Kar se tiče vetrovnosti pa ga prekaša Adelijina dežela v Antarktidi. V tej prijetni deželi razsaja neprestano vihar, ki mu znaša povprečna brzina 100 km na uro. Nekaj severneje leži kraljestvo večne megle. Tu zadevajo tople zračne mase južnega Atlantika ob mrzli južnotečajni zrak. V tej okolici je mnogo otokov, toda med njimi so takšni, ki jih ni videlo še nobeno človeško oko, ker so neprestano zaviti v najgostejšo meglo.

Viharje, ki včasih divjajo nad Srednjo Evropo, označujejo pogostoma z dobrotnim pretiravanjem za "uničujoče orkane." V primeri s hurikani, ki redno obiskujejo Severno Ameriko in Zapadno Indijo, pa so to komaj ponižne sapice. Šestdeset kilometrov vetrovne hitrosti smatramo pri nas že za velikansko brzino. Toda v septembru 1915. so ob izlivu Mississippija imeli vihar z brzino 225 km na uro. Dve leti prej je preko Nebraske šel tornado, ki so mu silo cenili na 600 kilometrov na uro . . . takrat so frčale cele oziro[illegible] prav za prav razbite hiše [illegible] zraku. Baš iz razdejanja [illegible] tehniki in meteorologi lahko [illegible] cenili silo in brzino te stra[illegible] ujme.

In sedaj, kar se tiče de[illegible] Visoka planota Cherrapunji [illegible] Asamu (Srednja Indija) ve[illegible] za najbolj mokri kot zemlje. [illegible] besne zatvornice so tam odp[illegible] podnevi in ponoči. Letna vi[illegible] padavin znaša tam povpre[illegible] 1077 cm, torej skoraj 11 [illegible] Amerika, ki noče zaostajati [illegible] nobenim rekordom, pa se v t[illegible] pogledu lahko pobaha z drug[illegible] prvenstvom. Ob Mounetu W[illegible] caleu na Havajih so v dveh [illegible] poredn[illegible] letih izmerili po 1[illegible] cm padavin. Seveda so to g[illegible] takoj prekrstili v "Najvlažne[illegible] kot strica Sama".

Zloglasni po svojem sla[illegible] vremenu so Marshallski ot[illegible] Tam nimajo v celem niti d[illegible] set lepih dni na leto. Tudi O[illegible] Evangelistov na zapadu Ma[illegible] lanove ceste je dežela brez [illegible] ca. Tam dežuje povprečno [illegible] dni na leto.

Najbolj suha pokrajina [illegible] zemlji leži nasprotno v Čile[illegible] ob perujski meji. Tam so [illegible] meniti nitratovi rudniki. Z[illegible] je tako suh, da ne kažejo tru[illegible] ljudi, ki so jih pokopali p[illegible] stoletji, še nobenega sledu tr[illegible] nenja. Letne padavine znaš[illegible] komaj 8 mm. Kako malenk[illegible] na je ta vlaga, je najbolje [illegible] vidno iz tega, da daje v n[illegible] krajih samo rosa letno 25 do [illegible] mm padavin. So pa še m[illegible] drugi predeli v Afriki, Azij[illegible] Avstraliji, ki jih lahko z m[illegible] nim srcem imenujemo de[illegible] brez dežja.

—Federated Pictures.

Slika kaže diktatorja Hitlerja, ko govori ob otvoritvi zasedanja nemškega parlamenta.

Vedno pripravljena

"Halo, Metka, ali si ti pri telefonu?"

"Seveda sem, kaj pa je?"

"Hotel sem te nekaj važno vprašati; ali hočeš biti moja [illegible] na?"

"Z veseljem! Kdo je pa p[illegible] za prav pri telefonu?"

All ste naročeni na dn[illegible] 'Prosveto'? Podpirajte svoj l[illegible]

Člana mednarodne brigade držita ostanke ameriške zastave, ki je vihrala na poslopju Va[illegible] Oil Co. v Barceloni, katerega so razbile bombe fašističnih letalcev.